

SLOVENE

Velja po pošti:
za celo leto naprej... K 40.—
za en mesec... „ 3.50
za Nemčijo celoletno... „ 45.—
za ostalo inozemstvo... „ 50.—
V Ljubljani na dom:
za celo leto naprej... K 30.—
za en mesec... „ 3.—
V upravi projekta mesočne... „ 2.50
Sobotna izdaja:
za celo leto... K 8.—
za Nemčijo celoletno... „ 10.—
za ostalo inozemstvo... „ 13.—

Inserati:
Enostolpna petstvarica (72 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat... po 50 v
za dva- in večkrat... „ 45...
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.
Poslano:
Enostolpna petstvarica K 1.—
Izhaja vsak dan izvenredno ne deluje in praznike ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vojni red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ograde 26.511, bosn.-herc. št. 7563. — Upravištkega telefona št. 50.

Češke politične stranke.

Praga, 29. maja 1918.

Če govorimo o čeških političnih strankah, je treba takoj poudariti, da se bojuje vse politične stranke brez izjeme v »Českem Svazu« za samostojno češko državo. Če se gre za boj za samostojno državo, ne eksistira nobena stranka, ampak samo »Češki Svaz«. Poslanec, ki bi ne stal na tem stališču je med Čehi nemogoč — kakor pri nas dr. Šusteršič z njegovo »Resnico«. Časi so preresni, da bi se mogli doma prepričati — važen trenutek je tu in tega je treba izrabiti. Gre se za samostojne države. Svetovna zgodovina ne pozna takih lepih prikazni, da bi stal narod brez razlike v eni in isti falangi. Če imenuje Dunaj to veleizdajce, je cel češki narod — narod veleizdajcev. V boju proti Dunaju je narod enoten.

Da imajo Čehi kljub temu toliko strank in da so boji med raznimi strankami včasih precej ostri — je pač utemeljeno deloma v živem zanimanju češkega naroda za politiko, deloma pa seveda v gospodarskih razmerah.

Češki narod ima pet velikih političnih strank in sicer češko državno-pravno demokracijo, agrarno, socialdemokracijo, češko socialistično in katoliško stranko. Češka državno-pravna demokracija je nova stranka, datira od februarja t. l. in sicer je to stranka spojitve štirih prej samostojnih strank. Vstopile so v njo mladočeška stranka (narodno-svobodomiselná stranka), realistična, t. j. nekdanja Masarykova stranka, zadnji čas jo je vodil publicist Iv. Herben, državno-pravno-napredna stranka pod vodstvom dr. Hayna in končno stranka dr. Stránskega na Moravi, ljudska napredna stranka.

Že zdaj naj bo omenjeno, da mladočeška stranka ni cela vstopila; konservativnejše krilo je ostalo samostojno ter začelo pred kratkim izdajati svoje glasilo »Češka Svoboda«. Poslanci, kateri pripadajo tej struji, so v prvi vrsti dr. Fiedler, nekdanji minister, Mastalka, Čech in Tobolka. Ravnotako ni vstopil v češko državno-pravno demokracijo del realistov, kateri so tudi začeli izdajati svoje glasilo »Češka Straža«.

Načelnik češke državno-pravne demokracije je dr. Kramář; k njej spada seveda tudi dr. Rašín. V obče se more reči, da je to stranka češkega meščanstva in inteligence — druge vrste češkega ljudstva niso vstopile, ostale so pri svojih strankah. Glavno glasilo češke državno-pravne demokracije so bili »Narodni Listy« in potem

za pet dni »Narodni Noviny«. Poleg tega izdaja dobro tedensko revijo »Narod«, ki pa niti od daleč ni tako razširjen, kakor so bili »Narodni Listy«. Lahko pravimo torej, da tako velika in ugledna stranka in ena prvih strank sploh med Čehi nima glasila. Stranka se je šele začela razvijati in graditi organizacijo — ali že danes se lahko reče, da bo to jako vplivna stranka in bo sploh prevzela vodstvo češke politike.

Druge stranka je agrarna, katere je bila l. 1896. ustanovljena; hoče organizirati vse vrste ljudstva na deželi. V tej stranki je tudi predsednik »Češkega Svaza« — Staněk. Glasilo te stranke je »Venkov« in »Večer«. Klub agrarne stranke ima v državnem zboru 38 poslancev. Znani poslanci te stranke so: duhovnik Zahradník, Prašek, nekdanji minister, Udržal, podpredsednik poslanske zbornice.

Socialno-demokracijska stranka je bila ustanovljena leta 1878, in je bila sprva popolnoma pod vodstvom avstrijsko-nemške socialne demokracije; šele leta 1905. se je ločila od Dunaja. Danes ima svojo samostojno organizacijo. Majhen del, ki je ostal v zvezi z Dunajem in ima danes samo enega poslanca (Cingr), s imenuje centraliste. Glavno glasilo je »Pravo lidu« v Pragi, zvečer izhaja »Pravo lidu« kot »Večerník« in »Rovnost« v Brnu. V državnem zboru šteje 24 poslancev. Stranka stoji strogo na stališču razrednega boja, kolektivizma in mednarodnosti, torej popolnoma na marksističnem stališču. Reči se pa tudi mora, da se ta stranka ravnotako poteguje za samostojno državo kot druge stranke, neglede na ekstrature dr. Šmerala. V predsedništvu stranke so: Haberman, Nemec, Soukup in Šmeral. V stranki je nastala l. 1917. precejšnja opozicija pod vodstvom agilenega poslanca Modračeka, kateri propagira v svojih »Socialističeských Listých« ne kolektivizem, ampak takozvani družabni socializem. Od starih socialno-demokracijskih listov je pristopila k tej struji »Nova Doba« v Plzni in od državnih poslancev Haberman, Pick, Bechyne in dr. V splošno se more reči, da stoji ta opozicija, katere se imenuje radikalna socialistična smer, popolnoma na narodnih čeških tleh. Modraček se je izrazil na nekem sestanku, da češka socialna demokracija vendar ne sme prevzeti nemškega marksizma, ne da bi ga modificirala in prilagodila češkim razmeram. Nemci imajo svoj marksizem — mi Čehi hočemo ustvariti svoj češki socializem. Boj med opozicijo in staro stranko je precej oster ali kakor se kaže, ima več upanja na končno zmago opozicija.

randi, skočil na koncu dol ter začel razbijati po stranskih hišnih vratih. Zatem je stekel pred hišo in odtod na cesto. In ko je Mr. Heelas strmél skozi okno — njegov obraz sama groza — je videl izginiti Kempa ravno v trenutku, ko so mu šparglje teptale nevidne noge. Spričo tega je Mr. Heelas zbežal na vrat na nos navzgor in ostali del lova mu je ostal neznan. Samo ko je hitel mimo okna na stopnicah, je slišal, kako so se zaloputnila stranska vrata. Prišedši na cesto čez grič jo je Kemp kajpada udaril navzdol, in tako se je prigodilo, da je zdaj on sam dirjal v istem diru, kakor ga je bil pred komaj štirimi dnevi s tako kritičnim očesom opazoval iz svoje delavne sobe. In dirjal je izvrstno za človeka iz vaje, pa čeprav mu je bil obraz bled in moker, mu je bil razum hladno od zadnjega. Delal je silne korake in kjerkoli mu je prišel na pot kos hrapavih tal, kjerkoli se je prikazalo z razkavim kremenom posuto mesto ali se je svetilo zdobljeno steklo, jo je mahnil čezenj ter prepustil bosim nevidnim nogam, ki so hitale za njim, da uberejo katerokoli jim drago pot.

Prvič v svojem življenju je Kemp našel, da je bila cesta po griču nepopisno dolga in zapuščená in da so bili početki mesta daleč doli ob gričevem vznožju čudno oddaljeni. Nikdar ni bilo počasnejšega in mučnejšega načina napredovanja kakor ta tek. Vse male vile, speče v po-

Četrta velika stranka je Klofačeva »Češka socialistična stranka«, katere je bila letos v velikonočnih praznikih ustanovljena. To je nadaljevanje Narodne socialne stranke, katero je ustanovil Klofač in sicer l. 1897., ko je češka socialno-demokracijska stranka proglasila svoje protidržavno-pravno stališče. Tedaj so si rekli češki delavci — mi hočemo kot proletarci drugi, nov gospodarski red, ali kot Čehi hočemo tudi svojo češko državo.

Medtem ko stranka narodnih socialcev še ni strla mednarodnosti in razrednega boja in tudi ni slavila prvega maja, je prevzela Češka socialistična stranka te tri točke v svoj program — pač pa mednarodnost pod pogojem, če bo nova internacionala stala na stališču samoodločevanja narodov. Ta stranka je bila med vojsko hudo zadeta — bila je brez lista — šele zadnji čas jej je bila sreča mila ter ji bilo omogočeno izdajati svoja dva lista tednika »Pondelník« in »Český Socialista«. Predsednik je Klofač, ki je jako priljubljen; od poslancev so pri tej stranki Stiberny, Choc in dr. Kakor vse kaže, ima ta stranka še veliko bodočnost; voditelji so agilni možje. O kaki spojitvi med češko socialno demokracijo in češko socialistično stranko v doglednem času ne more biti govora, akoravno sta se v zadnjem času precej približali. Zanimivo je, da stoji ta Češka državno-pravna demokracija in Češka socialistična stranka v precejšnjem boju.

Katoliške stranke pri Čehih po padcu Staročehov l. 1889. ne igrajo velike vloge. Danes imajo katoliški Čehi 7 poslancev in sicer vse na Moravi, leta 1907. so jih imeli 17. Njih voditelj je poslanec Hruban. Najglavnejša glasila so »Čech«, »Glas Naroda« in »Nasinec«.

„Sedanje razmere“.

C. kr. okrajno glavarstvo za ljubljansko okolico je shod, ki ga je sklicalo Slovensko kat. delavsko društvo na Vrhniko dne 2. junija, prepovedalo. Odlok, s katerim glavarstvo ta svoj ukrep naznanja družstvenemu predsedniku, pravi, da se »prepušča« prireditvi tega shoda z ozirom na sedaj obstoječe razmere in na opazke povodom shoda v št. Vidu dne 26. maja.

Kakšno utemeljevanje! Shod v št. Vidu se je vendar vršil v najlepšem redu in popolnoma mirno. Z občudovanjem smo gledali naše ljudi, kako mirno so poslušali izvajanja govornikov in s kako globokim umenjanjem za resnobo sedanjega političnega položaja. Ljudje, ki so se vozili iz št. Vida z večernim vlakom na Gorenjsko,

so imeli priliko, da so videli obilno čete orožnikov, ki je bila pripravljena, da napravi red pri kakih nemirih na taboru. Od vseh teh oboroženih mož ni imel ne eden poveda, da kjerkoli ali kakorkoli posreduje. Ne vemo, o kakšnih opazkah govori okrajno glavarstvo za ljubljansko okolico? Ljudje so manifestirali — a vseskozi v zakonitem okviru. Govorniki so govorili ostro, toda stvarno. Ali mar pričakuje okrajno glavarstvo, da bodo vladi delali komplimente — sedaj, ko napoveduje persekucije, ko nas hoče odtrgati od morja in južnih bratov ter je dr. Seidler sprejel program »Stajerca« za svoj program?

In kakšne so tiste »sedanje razmere«, ki so po mnenju okrajnega glavarstva za ljubljansko okolico zadosten povod, da se nam vzame zborovalna svoboda? Ali je te razmere ustvarila »gledna požrtvovalnost« naših vojskov in junaštvo onih tisočev, ki so padli na frontah? Ali so te razmere izzvali tisti naši možje, ki so v Rusiji kljub najhujšemu pritisku držali svojo prisago in v mukah ostali zvesti državi, ki jim sedaj zavezuje usta? Ali so te razmere priklicali naši kmetje, ki so dali še svoje semensko žito, naši delavci in meščani, ki nepopisno stradajo, potrpežljivo stradajo in ne po lastni krivdi? Ali je te razmere zakrivil narod, ki je storil vse, kar je država hotela od njega in ki mu je v vsej tej vojni bedi ostala samo še nada — nada na lepši čas politične svobode? Ali so te razmere res take, da bi moralo naše ljudstvo, ki itak fizično umira, postati čez noč na ukaz okrajnega glavarstva za ljubljansko okolico še političen mrlič? Državnega zbora ni, deželni zbor že mnogo let ne zboruje in ljudje bi niti na shodu ne smeli govoriti! Naš človek ne sme odpreti ust — ob tistem času, ko vodi ministrski predsednik na dvor ljudi temne preteklosti in s pamfleti v žepu?

Mi resno dvomimo, da bi taki ukrepi politične oblasti krepili tiste interese, katere bi morala politična oblast zastopati

Hrvaški sabor.

se je zopet sestel dne 28. maja. V sabor sta prišla tudi na novo izvoljena poslanca dr. Mažuranič in dr. Krnić. Sabor razpravlja o interpelaciji dr. Petričića glede zvišanja plač stalno nastavljenih deželnih uslužbencev. — Posl. Kufrin interpelira vlado, zakaj je dovolila, da je bilo na nogah v Zagrebu dne 30. aprila in 1. maja toliko mažarskega vojaštva in koliko časa bo še ostalo na Hrvaškem. Interpelant pravi, da je bilo 30. aprila po zagrebških ulicah 8 stotnih mažarskih vojakov z roč-

je imel gručo krepkih možakov med seboj in zasledovalcem. Opustivši misel na policijsko postajo je nato zavil v neko majhno postransko ulico, švignil mimo voza nekega prodajalca zelenjave, postal za desetino sekunde ob vratih neke slaščičarne, nato pa jo je udril proti vходу ozke ulice, ki je držala nazaj na glavno cesto na griču. Dva, trije mali otroci, ki so se igrali tamkaj, so se ob njegovem prikazanju z glasnim kričanjem razpršili in zdajci so se odprla vrata in okna in vznemirjene matere so razkrile svoja srca. On pa jo je vnovič mahnil na cesto na griču, kakih tristo korakov od konca tramvaja, in je takoj na to zapazil tekoče ljudi in bučno vpitje.

Ozrl se je po cesti proti griču. Komaj deset korakov daleč je tekel orjašk delavec, preklinajoč v odlomkih in besne udarjajoč s svojo lopato, tik za njim pa tramvajski sprevodnik s stisnjenimi pestmi. Tema dvema so sledili še drugi po cesti mahajoč in kričeč. Dol proti mestu so tekali možki in ženske in razločno je videl možaka, ki je prišel iz vrat neke prodajalnice s krepelcem v roki.

»Razgrnite se naokrog! Razgrnite se! je zavpil nekdo. Kemp je na mah spoznal izpremenjeni položaj celega lova. Ustavil se je in se sopihač oziral naokoli. »Čisto blizu tukaj je!« je zavpil. »Strnite vrsto čez — — —«

(Dalje.)

LISTEK.

47

Nevidni človek.

Angleški spisal H. G. Wells. — Prevel I. M. (Dalje.)

Mr. Heelas je bil človek, ki mu je bilo pomisliti takele reči toliko kakor delati, in njegova kuharica, ki ga je opazovala raz gornjega okna, ga je vsa zavzeta videla, kako je zdirjal proti hiši s hitrostjo dobrih devet milj na uro. Slišala je loputanje vrat, zvonjenje zvoncev in glas Mrs. Heelas, ki je rjul kakor bik. — »Zaprte vrata, zaprite okna, zaprite prav vse — nevidni človek prihaja!«

Kakor bi trenil je bila hiša polna vpitja, navodil in hitečih stopinj. Sam je hitel zapreti francoska okna proti verandi, in pri tem se je prikazala Kempova glava, pa rame in kolena čez rob vrtno ograje. V naslednjem hipu jo je Kemp oral skozi šparglje in dirjal čez igrišče za tenis proti hiši.

»Ni mogoče v hišo,« je dejal Mr. Heelas zapri zapahe. »Prav žal mi je, če je za teboj — a ne moreš v hišo!«

Kemp se je prikazal z grozo na obrazu tik stekla, trkajoč in potem divje potresa- tik francosko okno. Ko je spoznal, da je ves njegov trud zaman, je stekel ob ve-

nimi granatami. To je bilo izzivanje prebivalstva, ki je hotelo na dostojen način praznovati obletnico smrti Zrinjskega in Frankopana. V začetku se je mislilo, da je poslala vojaštvo na ulico vojaška oblast, ali se je pozneje zvedelo, da je to storila vlada. Kot vzrok nastanjenja Mažarov na Hrvatskem navajajo, da so prišli na etabliranje po frontni službi. (Posl. Kovačević: Hrvate pa še naprej pošiljajo goleroke na topove). Ljudstvo zahteva, naj pridejo hrvatski vojaki na oddih v domovino za 2 meseca.

Sekcijski načelnik Krišković priznava v svojem odgovoru, da je vlada vojaško asistenco zahtevala, ker je ona odgovorna za red. Krišković ne pozna ne nemških, ne mažarskih čet, ampak samo kraljeve. (Posl. Došen: Poznamo jih mi, ki trpimo!) Proti vsem četam se ne more nastopati, ker niso dale nikjer poviška za kak konflikt med njimi in prebivalstvom. (Posl. Kovačević: Pečuh. — Nemir. — Posl. dr. Petričič: Kaj pa je bilo sinoči v Karlovcu? Klici pri Starčeviću stranki prava: Kaj pa je bilo v Osijeku?) Interpelant ni zadovoljen z odgovorom.

Konec seje četrta na dve popoldne. Prihodnjo sejo skličejo pisмено.

Volna poročila.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Avstrijsko poročilo.

Dunaj, 29. maja. Uradno. Boji v odseku Tonale so zopet oživel. Dva napada na južno od prelaza ležečo goro Cello, ki jih je podpiral sovražnik s močnim ognjem topništva in min, sta omagala. Sovražni topovski ogenj je trajal na naše postojanke ob spodnjem teku Piave.

Vojni pilot častniški namestnik Arighi je sestrelil pri Draču dve angleški letali in priboril svojo 25. in 26. zračno zmago.

Dunaj, 30. Uradno: Boji v ozemlju Tonale trajajo dalje. Topovski ogenj se je pomnožil tudi v ozemlju Adamella. Odabili smo več sovražnih napadov na naše postojanke južno od ledenikov Presanelle. Izjalovil se je sovražni poizvedovalni poskus čez Piavo severno od San Dona.

Načelnik generalnega štaba.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 29. maja. Uradno: Na bojnih črtah od Ysera do Oise je trajalo močnejše bojevanje. Zahodno od Montdidierja je vdrl sovražnik pri krajnem sunku v Cantigny; francoski delni napadi južno od Yperna so se izjalovili.

Armadi generalnega polkovnika pl. Boehma in generala pl. Belova (Frica) vojne skupine nemškega cesarjeviča sta nadaljevali včeraj zmagovito napad in sta vrgli francoske in angleške rezerve, ki so hitele na pomoč.

Divizije generala pl. Larischa so odbile na desnem krilu francoske protinapade in vzele na to pobočje Terny-Sorny in višine severovzhodno od Soissons. Tudi čete generala Wichura so zlomile s trdim bojem sovražni odpor na visoki planoti Conde in vzele z naskokom utrdbo Condé, Vredny in Missy. Na južnem bregu Aisne in Vesle smo pripelzali na višine zahodno od Ciuryja.

Zbori generalov pl. Winklerja, plem. Conta in pl. Schmettowa so prekoračili Vesle in vzele Baisne in Fismes; stojimo na višinah tik južno od Vesle. Čete generala Ilseja so vzele z naskokom višine severovzhodno od Prouillyja, vzele Villers-Franqueux in Courcy in se bore za višino St. Thierry.

Neutrdujivo napredujoči pehoti, topništvu in metalcem min slede tik za petami zrakoplovne in poročevalske čete. Krepko delo pionirskih, železničarskih, armirnih in stavbnih čet je premagalo napadalno polje in zmagalo dovažanje vojnih sredstev neutrdujivo delajočim krdelom. Požrtvovalno skrbje zdravnikov in nosilci bolnikov za ranjence na bojišču. Kljub nestalnemu vremenu so napadale naše letalne sile neprestano sovražnika z bombami in s strojnimi; pehotni in artiljerijski letalci pa nadzorujejo neprestano napredujoči napad in učinek našega topovskega ognja.

Število ujetnikov se je zvišalo na 25.000, med njimi sta tudi en francoski in en angleški general.

Berlin, 29. maja zvečer. Uradno: Pri in med Soissonsom - Reimsom smo zopet napredovali.

Berlin, 30. Uradno. Na bojnih črtah med Ysero in Oiso so se boji pomnožili. Krajni boji pehote.

Napad bojnih armad nemškega cesarjeviča napreduje zmagovito.

Ozemlje smo pridobivali v trdih bojih severno od Aisne pri Crécyju du Montu, Juvignyju in Cuffiesu.

Braniborske čete so vzele Soissons.

Nova fronta, ki so jo snovali Francozi južno od Vesle, je omagala vsled neprestano izvajanih napadov naših divizij. Po trdovratnem njegovem odporu smo vrgli sovražnika do čez črto Ville-Montoire-Parcy-Fère en Tardenois-Coulonges-Brouillet-Brancourt.

Padle so utrdbе severno zahodne fronte Reimsa. Vzeli smo severne dele La Neuville in Bethenyja.

Število ujetnikov se je zvišalo na nad 35.000 mož. Plen artiljerijskega in vojnega blaga je silen. Osvojili smo topove vseh vrst do železniških topov najtežjega kalibra. Viharno prodiranje naših napadalnih čet je zabranilo, da sovražnik ni odpeljal v osvojenih ozemljih bogatih nakupljenih vojnih zalog. V Baisni in v Fismesu so nam ostale cele zaloge. V našo posest so prešli obširni tabori streliva, železniški vlakci, lazaretna naprave z mnogobrojno sanitetno opremo; zaplenili smo letalna pristanišča z na polet pripravljenimi stroji in z letalnimi materiali.

Pri vojnih skupinah pl. Gallwitz in vojvoda Alberta so se od časa do časa oživel boji.

Naši letalci so sestrelili v zadnjih 3 dneh 38 sovražnih letal. Nadporočnik Berthold je priboril svojo 29. zračno zmago; poročnik Roeth je zažgal in strmoglavil v enem poletu od Dixmuydena do južno od Yperna 5 sovražnih pritrjenih zrakoplovov.

Italijansko poročilo.

Rim, 27. maja. Uradno. Pri Tonali, kjer so premagali naši alpinci v zelo goratem z ledom pokritem ozemlju sovražni odpor, se je otvorilo četrto vojno leto z zmago. Dne 25. t. m. pričeto podjetje se je nadaljevalo brez odmora ponoči od 25. na 26. majnika in tudi 26. t. m. Sovražniku smo vzeli vrh Zigolon (3049 m) s strminami Marache, vrh Preson (3069 m), prelaz Monti Cello (2550 m) in strmine vzhodno od tam. Vse naše čete so bile drzne in hrabre. Posebno zaslužijo, da jih omenjamo: tretji naskakovni oddelek in alpski bataljon Cavanto, Edolo in Mandrone. Vsled občudovanja vrednega sodelovanja topništva in velikega znanosti napada so bile naše izgube nizke. Dozdaj smo ujeli 870 vojakov, med njimi 14 častnikov in zaplenili 12 topov, 14 metalcev min in jarknih možnarjev, 25 strojin, več sto pušk in množine vojnega blaga. Sovražnik je napadel ponoči od 25. na 26. majnika dvakrat v Vallarsi naše postojanke na gori Corno. Naša posadka je zadajala skupno z artiljerijo sovražniku velike izgube, nato ga je napadla sama in ga premagala. V Val Posina in na južnih strminah Sasso Rosso so se bili boji patrulji z za nas ugodnim uspehom. Na ostali bojni črti je razvijalo topništvo svoje običajno delovanje, ki je bilo živahnije ob Piavi med Fararem in Istaduro. Zračno delovanje je omejevalo vreme; sestrelili smo sovražnega letalca.

Zmagoslavje v Italiji.

Lugano, 29. maja. Italijansko časopisje piše o velikih zmagah v Tonalu.

Lugano, 29. maja. V Milanu bodo slavili v nedeljo zmagoslavje. Naenkrat zaprisežejo 500.000 rekrutov letnika 1900. Zmagoslavja prirede tudi v Rimu, Genovi in v Pisi.

Angleži na Kavkazu.

Kijev, 30. maja. (K. u.) »Poslednja Vjedomosti« poroča: Iz Bakua je došlo sledeče poročilo: Anglija je poslala pred tremi tedni čete v tovornih avtomobilih iz Mezopotamije v Kavkaz. Močna avantna garda išče zveze s Kornilovim oddelkom. Angleži so zasedli polotoka Apšeron in Baku. Angleži napredujejo v smeri proti Tiflisu, Aleksandropolu, Sarykamišu, Kar-su in Erzerumu. Pokret je naperjen le proti Turkom.

Politične novice.

+ Shod na Vrhnikih. V nedeljo, dne 2. junija priredi Kmečka Zveza ob 3. uri popoldne shod. Vsi na shod!

+ Pritožba na ministrskega predsednika. Ker je okrajno glavarstvo za ljubljansko okolico prepovedalo shod, ki ga je namerjalo prirediti Slov. kat. delavsko društvo dne 2. junija na Vrhnikih, se je poslanec Joža Gostinčar brzojavno pritožil na ministrskega predsednika.

+ Notranjepolitične parlamentarne zadeve. Včeraj je zborovala na državni konferenci nemška socialna demokracija. V posvetih voditeljev nemških strank s Seidlerjem so iztuhali, da bi ne zadostovalo, če bi ustvarili za poletno zasedanje večino le s Poljaki, marveč da morajo pridobiti še tretjo veliko stranko. Zdej mislijo pridobiti Ukrajince, a nemški meščanski politiki presojaajo položaj o sklicanju parlamenta zelo pesimistično.

+ Za parlament se je zavzelo, česar nismo pričakovali, glasilo »visoke finance« »Neue Freie Presse«, ki je objavilo uvodnik, v katerem bistveno navaja: Poslanec zdej nima svojega državnega zbora. Uradno odmerjena hrana znaša na dan 20 dkg mesa, četrta kg moke, in pol kg z ilovico prevlečenega krompirja. Ostro obsoja šušteršičevega prijatelja Stürgkha, ker je izločil parlament, ko se je pričela vojska, ker ni videl, da javnost najbolje vse izčisti. Clam je poklical ponižani parlament in mu podaljšal mandate za poldrugo leto. Pereče je že zdej vprašanje, ali naj se poslanski mandati podaljšajo ali naj se dr-

žavni zbor razpusti. Z dogodki svetovne politike niso v zvezi vprašanja, če moremo dovoliti ustavni proračun, če si mora finančni minister izposojevati tudi obresti dolgov, če smejo ostati povodenj z bankovci in hibe prehranjevalne politike ter zapravljanje v izdatkih. Državni zbor mora sam odločiti, ali naj se podaljšajo mandati ali naj se razpusti. Neprilike volitev med vojsko ne morejo biti bujše, kakor neprilike, ki so v zvezi z neustavnostjo. Isti list pa objavlja še en članek, v katerem pravi, da je dovolil parlament državne potrebnosti in naj se parlament skliče, ker velja sedanji časni proračun do konca junija. Dalje pravi: »Česko-jugoslovanske obstrukcije se ni bati. Vsi češki poslanci so ogorčeni, toda obstrukcije in nasilnosti parlamentu ne napovedujejo in se bodo Čehi in Jugoslavoani omejevali na to, kar so že prej izvajali, da bodo delali Seidlerju neprilike in težave pri glasovanju. Nemški nacionalci bodo podpirali Seidlerja. Ukrajinci čakajo, Poljaki se pogajajo in jih morajo pridobiti vsaj za to, da dovolijo državne potrebnosti. Nihče ne želi, da nastane zopet doba brez parlamenta.« Vsekakor velezanimivo in poučno posebno naši preljubeznivi štajerski, koroški, kranjsko-kočevski in tržaški nemškutariji, ki je zahtevala, naj nadomesti sila parlament, da nemškutariji v žlici kave spijejo posebno Jugoslovane in še Čeha za nameček.

+ Seidler odgovoren za Linhartove in Ornirove čenče. »Arbeiter-Zeitung« je pisala 29. t. m.: Ko so prišli mes. aprila »Herrenhäuserli« h gospodu pl. Seidlerju, da mu izrazijo svojo domoljubno skrb, ker manjka »posvečeni, nedotakljivi in neodgovorni cesarjevi osebi potrebnega ustavnega varstva«, jim je izjavil gospod pl. Seidler, »da kot ministrski predsednik in kot zvesti sluga svojega gospoda prevzema popolno odgovornost za vsa politična dejanja, naj je že podpisal dotične spise ali ne, naj-li tičejo posredno ali neposredno njegovega delokroga«. Ne prečenjujemo v kateremkoli oziru popolno odgovornost, a ni dvoma, da spadajo sobotni sprejemi z njih nagovori in odgovori v obseg popolne odgovornosti. Samoobsebi umljivo je, da so vladni čini odgovori cesarja na mnogo nagovorov v tej avdijenci, za katere je odgovoren ministrski predsednik. Pribiti se mora to zato, ker skuša ravno tako bedasto kakor servilno časopisje zbrisati to odgovornost vlade in predstavlja vso reč tako, kakor da gre za razglasila krone, za katere vlada ni odgovorna. Nekaj zgledov te napadne predstave, ki popolnoma pozablja, da živimo v ustavni državi. »Danes je bilo kronanje v besedah, neposredno razglasilo načel vladarja odposlancem Nemcev« (»N. Fr. Pr.«), »Cesarski panir se je dvignil danes« (»Reichspost«). »Nemcem se ni razglasil vladni, marveč vladarski program« (»Zeite«). Vse to je popolnoma napakno in kaže popolno neumevanje ustavnega reda, ki zahteva politično odgovornost vsem dejanjem krone. Gotovo zelo značilno je: pred enim mesecem so klicali po ustavnem varstvu krone, danes pa delajo na to, da bi za nedvoumno vladno dejanje ne bila tista vlada odgovorna, ki se je izjavila za izrecno »popolnoma odgovorno«. Seveda je odgovoren gospod pl. Seidler tudi za to, kar se je vse predavalo cesarju. Izposlovanje avdijence je politično dejanje, poslušanje nagovorov je politično dejanje; za oboje je odgovorna vlada. V tem oziru se mora pribiti govor ptujskega župana, tistega gospoda Orniga, ki je predaval z dovoljenjem ministrskega predsednika cesarju sledeče želje: »Od parlamenta ne pričakujemo ničesar, ker je to hiša večnega spora. Prosimo goreče: Naj Vaše Velikanstvo potom krmarja države tudi brez parlamenta prouči državne potrebnosti in z enotnim poveljstvenim in državnim jezikom okrepi enoto države in uveljavi s samoupravo Dalmacije in Galicije stari preskušeni državni vpliv našega ljudstva.« Samoobsebi umljivo je, da je poznal že prej gospod pl. Seidler vsebino nagovorov, ki so se govorili cesarju (cenzura). Ministrski predsednik torej soglaša, da se sme cesarju reči, naj samostojno izvede v državi temeljne spremembe, dasi ustava državi za tako samostojno postopanje ne dovoljuje prostora. Kar si predstavlja Ornig kot »samoupravo« Dalmacije in Galicije, je seveda izločitev teh dežel iz avstrijskega državnega telesa. Državni zbor je poklican, da o tem odločuje. Nazori Ornigovi nas seveda ne zanimajo, a zanima nas, ker pusti, da cesarja slovesno pozivajo, naj prepre temeljne postave v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel.« Seidlerju, ki se je z nastopom štajerske nemškutarije tako proslavil, da ga že tudi celo nemški nacionalci prijemajo, bo napravil še gotovo kako neumnost in imenoval »krmarja« peka Orniga za naučnega, »manipulanta z markami« Linhart pa za finančnega ministra.

+ Seidlerjeva načela. Pod tem naslovom objavlja »Arbeiter Zeitung« daljši članek, v katerem se kruto norčuje iz Seidlerjevih načel. Med drugim pravi: Seidler je napovedal v zbornici 7. marca, da imajo avstrijski narodi pravico do samouprave in do samoodločevanja in da ne sme delati nobena narodnost drugi sile. Rekel je tudi, da ne more nihče tajiti obstoja jugoslovanskega vprašanja. Zavzel se je za narodno samoupravo ne samo v Češki, marveč tudi na Koroškem in Štajerskem, kar je zdvijalo tamošnje nemškutarijo. A če kdo misli, da bo branil Seidler svoja načela, ta Seidlerja ne pozna. Njegovo pravo načelo je marveč, da izda vsa načela, če to zahtevajo trenutne koristi. In tisti Seidler, ki je razglasil načelo narodne samouprave, je asistiral naskoku na njo! Ravno tako igra glede na sklicanje državnega zbora. Pravi, da je zanj, a sklicaj ga bo le, če obljubijo poslanci, da bodo pridni, a to se že danes ve, da Seidler večine ne bo dobil. Seidler prav dobro ve, kako je zdej v Avstriji v resnici, in za kaj gre, če se misli igrati s potrpežljivostjo ljudstva. Državni zbor se mora sklicati; če delovanje državnega zbora ni združljivo z obstojem Seidlerjeve vlade, bo morala pač sprazniti prostor Seidlerjeva vlada.

+ Lekcija nemškutarskim štajerskim denunciantom z nemške strani. Nemški nac. »Prager Tagblatt« je pisal o denunciantih spodnještajerskih nemškutarskih omizij: »Cesar ni obljubil, da spregovori besedo moči, kakor jo je zahteval štajerski župan. V vladarjevi sprejemnici, kjer se zbirajo politični nazori cele države, se presoja reči z višjega vidika, kakor jih more mož z dežele. Cesar, katerega ustavni čut more biti zgled marsikomu, ki je za to bolj dolžan, kot on, ve, da ne živimo več v takem času, v katerem se je utrjevala ali celo preosnovala država z besedami moči. Imperativ, »Trd bodi«, bodisi se tako krepak, si ložje predstavljamo v tisti čas, ko je bila glavna naloga vladarju, da je končal počenjanje roparskih vitezov, kakor v sedanjem svetovnem položaju, ki nalaga glavarju države veliko nalogo uporabljati svojo avtoriteto za poravnano narodnega spora. Komplicirani ustroj moderne in še celo avstrijske države, v kateri se mora še urediti ne le medsebojno razmerje narodov, marveč tudi njih medsebojno razmerje se ne more rešiti z recepti naravnega zdravstva, ki se vrača na neumetne navade pračetov. Tudi Nemcem ne bo pomagano, če kličejo nazaj proti vsem in toraj tudi proti sebi absolutno silo. Zdi se, da je prišel psihološki trenutek, ki kaže nemškemu narodu pota k narodnemu varstvu ustavnim potom. Sadu takega uspeha bi bili deležni tudi Korošci in Štajerci brez grenke primesi, da se morajo za to izločiti težko priborene državljanske pravice. Župan Ornig bi sprevidel, da je le parlament naprava, s katero se lahko spravi tudi Nemec. Besede sile ne napravijo nobenega pravega veselja: ne tistemu, ki jih govori in ne tistemu, proti kateremu se govore in tudi tistemu ne, kateremu se govore.« Ker ptujski župan, pošteni pekovski mojster, ni Nemec, marveč nemškutar, seveda v svoji renegatski domišljavosti ne ve, kakšno budalost je storil in kako se je osmešil s svojim denunciantskim nastopom pri cesarju.

+ Velenemci proti krščanskim socialcem. Nemški krščanski socialci, tudi konservativne smeri, zadnje čase sem zelo dvorijo velenemskim strankam. Slovani, ki zahtevamo svojih pravic, ki nam grejo po božji in človeški postavi pravičnosti, smo jim veleizdajalci. Kljub temu so zdej v nemilosti pri velenemcih. »Allddeutsches Tagblatt« je napadel z vso silo krščansko socialno stranko radi njenega sestanka zapnikov v Lincu, na katerem so izjavili, da ostanejo zvesti cesarju in cesarici, da obsojajo aneksije in da je še vedno boljši najslabši parlament, kakor ča ga ni. Schönererjevo glasilo očita krščanskim socialcem, da kujejo zaroto za skupen nastop z nemškimi strankami, s katerimi jih vežejo skupni svetovni nazori in spomini na skupne boje v socialnih, političnih, verskih in kulturnih vprašanjih. Niti z »Reichspost« niso velenemci zadovoljni, ker je enkrat zapisala, da so dokazali Jugoslovani na vseh frontah svojo zvestobo in da se mora spremeniti ustava ne z bojem, marveč s sporazumom. In zarjovel je velenemec pa zaključil: »Sprememba ustave sporazumno s Slovani bo in mora strašno škodovati nemštvu v vzhodni marki«, kakor pravijo velenemci, ki seveda niso veleizdajalci, Avstriji. Iskrenito pa pove velenemski slovanozerec, da stoji za Kramarom in Korošcem dejansko slovanske množice. In koncem koncev pravi velenemec: »Reichspost« je pisala, da so pozvali nemški nacionalci krščanske socialce, naj prevzamejo v taboru nemških strank vodilno vlogo. Nemški narod, otreši se takega vodstva! Ubogi krščanski socialci, katerim deli velenemec take košarice, če tudi šunta dunajska ekscelenca Weiskirchner kranjsko nemškutarijo proti Jugoslovonom.

+ Že zopet »Reichspost«! »Reichspost« objavlja dne 30. maja dopis iz Lj. u b. l. j. a. n. e., ki sestoji po večini iz citata po »Resnici«, s katero jo veže neutajljiva simpatija, ter iz drugih izmišljotin, ki jih prinese najbrže šele prihodnja številka dr.

